

RÉGI MAGYAR PALOTÁK, KASTÉLYOK

A Sándor-palota,
a miniszterelnökség rezidenciája

(A Sándor-palota fényképét lásd a borítólapon 3. oldalán)

Nincs benne semmi a hivatalos épületek hideg, száraz vonalaiból, mint egy nemesen egyszerű, barátságos, régi magyar udvarház, olyan a magyar miniszterelnöki palota. Egyszerűsége mellett is úri és előkelő. Minthogy nem is épült hivatalos háznak, 1806-ban a lovasbravurjairól híres Sándor Móric apja, idősb Sándor gróf nézte ki ezt a telket a Várban s ide építtette városi palotáját, a jó levegő és a hely szép fekvése miatt. Híres összejövetelek, vendégeskedések zajlottak le a Sándor-palotában, amikor felépült és bizony a vendégeket sem igen lehetett elcsalni a Pestre néző ablakokból, úgy megragadta őket a kanyargó Duna panorámája. Híre ment ennek hamarosan s a vendégek nem is esínáltak titkot abból, hogy a kedves háziakon kívül azért is jöttek, hogy gyönyörködjenek az ablakokból a város csodálatos képében.

Amikor Sándor Móric gróf leányát feleségül vette Metternich herceg, az üresen álló palotát Andrássy Gyula gróf megvásároltatta a magyar állam részére és így helyezték el a miniszterelnökséget olyan ponton, amelynél méltóbbat és szebbet választani nem lehetne. Valóban a város szívében áll ez az évszázados épület, amelynek patriarehális szobrait, puritán homlokzatát nemesak idegenek bámulják meg, hanem azok is gyakran megállnak tűnődve előtte, akiknek útja gyakran visz a Sándor-palota előtt.

A várfokon, mint őrtálló torony, a palota, amelynek ablakai sokszor még a késő éjszakai órákban is ki vannak világítva. Érdekes, hogy nem tudjuk pontosan, hogy ki építtette.

Kötetekre menő tanulmányokban vitatkoztak már azon, hogy kinek a művészi ízlése teremtette meg ezt a palotát.

Vannak, akik amellet kardoskodnak, hogy Pollack Mihály, a neves budai építőmester alkotásáról van szó, mások meg a híres bécsi udvari építész, Aman Józsefet tartják a Sándor-palota tervezőjének. Csakugyan ki lehet mutatni a palotán olyan stíluselemléseket, amelyek a két nagy építész jellegzetes tulajdonságai.

A legvalószínűbben dönti el a vitát Bierbauer Virgil dr. felfogása, amely szerint Aman készítette a terveket, ezeket elküldte Bécsből Pollack Mihálynak, aki aztán a megküldött tervek szerint hozta tető alá az épületet, belevéve sokat a saját fantáziájából is.

Külső dísz kevés van az épületen, amely külső hatásában a puritánságra törekszik.

A kapubejárat, az empire-stílusú lépcsőház és Kirchmeyer-faragta domborművű frizek a díszei a háznak, egyébként csak egyszerű vonalaival hat.

Kirchmeyer domborműveinek klasszikus figurái mozgást visznek a nyugodt homlokzatba, de azért nem zavarják az épület nagy nyugalmát.

Tárva-nyitva a széles kapu, mindig lehet látni az utcáról a bejárat bolthajtásait és a szűk, kis udvart. Ezen az udvaron állottak egykor a híres lovas Sándor gróf remek paripái, amelyekkel annyi bravurt követett el, nagy álmélkodására az országnak. Innen lovagolt ki reggelenként és átugrott lovával a lönyékből feljövő parasztszekereken, váratlanul és meglepésszerűen.

Az udvar végében volt az istálló. Most az idők szellemének megfelelően, autogarázs lett az istállóból, a miniszterelnökség kocsijai állnak benne.

Udvarias, zöldsapkás portás kérdezi meg az idegent, aki a széles kapualjban tanácstalanul megáll és előzékeny hangon adja meg az útbaigazítást. Nem igen lehet eltévedni, mert a palota hivatalos helyiségei nem túlságosan sok szobából állnak, az összes minisztériumok között a miniszterelnökségen van a legkezelebb irodaszoba.

Jobbra van a sajtóosztály, az államtitkárok szobája, a többi részeken az egyes osztályok, a palota másik része pedig a miniszterelnök lakása.

Az ügyvezett díszterem eleinte nem igen mutatott pompát, csak később kezdtek gondot fordítani arra, hogy azokat a reprezentatív céloknak megfelelően, művésziesen berendezzék.

A kerek lépcsőház felett van az ügyvezett kerek terem, amelynek falai szabályos kört írnak le.

Fehér stukko márványfalak ragyognak itt, szép fafaragással.

Nevezetes része a Sándor-palotának a miniszteri tanács-terem. Díszes, ügyvezett sarokrésze ez a palotának. Impozáns méretű kandalló és egy címeres kovácsolt vasláda a terem látványosságai.

Káprázatos színeket villogtat, különösen este, ha vendégsereg gyűl egybe, a tükkörterem.

Görog pillérek között fényes, hosszú tükrök sora.

Már intimebb a hangulat a Mária Terézia-teremben. Pompás, öblös fotelek teszik kedvessé a terem egyik sarkát, ez a rész nem a hűvös előkelőség, hanem a melegebb hangulatok kifejezője.

A híres francia gobelin-termekre emlékeztet a gobelin-terem. A könnyű, kedves hangulatok, bájos pásztorjelenetek piktorának, Bouchernek a témái élnek itt s ez franciás kellemet kölcsönöz a falaknak.

Boucher kartonjai nyomán készítették a gobelineket. Nem csak a falakat, hanem a butorokat is gobelinnel vonták be.

Noha patriarchális egyszerűsége van a háznak, ez a néhány terem mégis alkalmas arra, hogy az estélyeken kifejthessék azt a pompát, amely a magyar miniszterelnök reprezentatív feladatai közé tartozik.

A vendégek mindig jól érzik magukat ezeken az estélyeken, közvetlen, kedves hangulat fűti a fényesen kivilágított termeket. Idegenek főleg a széles erkélyt élvezik, ahonnan a kivilágított magyar főváros lámpáinak esillagerdejét kitűnően megfigyelhetik.

Egyszer meg is jegyezte Tisza István gróf:

— Ez az erkély a palota legszebb terme.

A világháború előtt le akarták bontani ezt a 122 esztendőös öreg házat. Bierbauer közlése szerint már kész, kidolgozott tervek voltak egy modern miniszterelnökségi palota felépítésére. A háború elsüllyesztette annyi sok mindennel együtt ezt a tervet is és ma már senki sem beszél a Sándor-palota lerombolásáról. És jól is van ez így. Ha szűken is élnek a régi házban a tisztviselők, kár ezt a régi magyar házat, amelyhez a kiegyezés idejétől kezdve annyi emlék fűződik, eltüntetni. Minthogy most a Csonkaországban senki nem is gondol erre.

Diószeghy Miklós.